

BUDAPEST.

Megtelt város volt már a háború előtt is. Az új évszázad második évtizedében vezetőségének legnagyobb gondja a rohamosan szaporodó lakosság tető alá hozása. A nagy építő-programm legnagyobb tétele: lakások teremtése, a dolog természete szerint főként a szegényebb néprétegek számára. Mert a kereslet megnövekedése a készlettel szemben elsősorban drágaságot produkál. Ez minden szükségnek első fázisa. A jóllét se rabolhatta egészen a tetszése szerint a paplanát. A lakásban való tobzódásra azoknak se igen volt módjuk, a kiknek a pénzükből telt volna. A nagy lakás Budapesten, a mi a szobák számát illeti, mindig kisebb volt, mint más nyugati metropolisokban. Az ötszobás budapesti lakás a párisi nyolczszobásnak felelt meg és a berlini tízszobásnak. Igaz, hogy minálunk a helyiségek nemcsak sokkal magasabbak, de sokkal tágasabbak is, mint nyugaton. A háború előtt, a ki nagyon meg tudta fizetni az árát, még mindig elég könnyen kapott lakást. Súlyos, sőt nyomasztó az állapot csak a kislakások dolgában volt, a mi alatt a szobakonyhás lakás értendő, mert a háromszobást már 1910-ben is „urasági lakás”-nak hirdették az ujságban.

De 1914-ben Budapest polgári lakossága még nem volt egy teljes millió. Ma hatósági megállapítás szerint egy millió nyolczszázezer ember szorong a városban, a melynek az azóta eltelt négy esztendő alatt tíz új lakóháza se épült. Ez adatok szerint Budapest ma az európai kontinensnek Páris, Berlin, Bécs és Moszkva után legnépesebb városa. Maga a háborús népszaporodás nagyobb várost tett ki, mint egész Róma, egész Milánó és kétszerannyi, mint a három jugoszláv főváros: Belgrád, Zágráb és Laibach lakossága együttvéve. — Egy ilyen, azt lehet mondani katasztrofalisán megáradt városnak a normális élet medrében való tartása és ellátása olyan viszonyok között, a melyek rendes időben a legsötétebb fantázia számára is alig voltak elképzelhetők, bizonyára óriási és minden részletében kifogástalanul meg nem oldható föladat.

A lazaság, a tökéletlenség, sőt a kaos, a mely ilyen körülmények között Budapest életének sok vonatkozásában jelentkezik, nagyon sok súlyos argumentumot tud föl sorakoztatni azok mellett, a kikre állásuk az értük való felelősséget hártja. De a minden örvendetesség nélkül való jelenségek mögött ott áll a bizonyosság, hogy ez az állapot a maga egészében is csak egy kísérő jelensége egy óriási átmenetnek egy megszűnő világból a megújuló világba.

Mennyire sikerül megóvni hazánk területi épségét, olyan kérdés, a melynek a megoldásánál még az se bizonyos, hogy a döntő hatalmak kíváncsiak-e a mi szavunkra. A Bánságon már élénken veszekedtek egymással Párisban a szerbek meg a románok. Fiumén

A SALCÓTARJÁNBA KÜLDÖTT I. HONVÉDEZRED MENETZÁSZLÓALJA A PÁLYAUDVARON AZ ELINDULÁSKOR.

az olaszok és a horvátok, holott 1914-ben még se a Bánság, se Fiume nem tartozott se Romániához, se Szerbiához, se Olaszországhoz, Magyarországhoz tartozott. De a tulajdonosnak nem engedték oda fiskálisát a tárgyaláshoz. Hogy Magyarország 1919-ben nem lesz nagyobb, mint volt 1914-ben, sőt, hogy akkora se lesz, ezt a szomorú adatot el kell könyvelnünk az Időn való követeléseinknek tételei közé.

És Budapest 1914-ben is egyike volt Európa aránylag legnépesebb fővárosainak. A közel negyven milliónyi lakosságú Olaszországnak se a fővárosa: Róma, se a legnépesebb városa: Nápoly nem nőtt meg akkorára, mint a húsz milliós Magyarország kapitális. A rengeteg Oroszországi is alig járt valamivel előtte, a körülbelül egyforma lélekszámú Spanyolország rezidenciája, Madrid pedig a lakossága felezésével maradt mögötte. A szó modern értelme szerint való városunk kevés volt. De a fővárosunk, dacára annak, hogy semmiféle udvari élet és joga szerint való nemzetközi politikai jelentőség a maga intézményeivel nem támogatta, óriássá fejlődött.

Égészséges volt ez a fejlődés? Minden olyan oknak, a mely nem örvendetes és minden olyan következésnek a tudata mellett is, a mely nem volt kellemes, a kérdésre határozott igennel kell felelnünk. Budapest szervezete bírta és legyőzte mindazokat a betegségeket, a melyek a gyors, néha szinte szédítő növekedésnek elmaradhatatlan velejárói és a működésében egy egészséges organizmus erőit nyilatkoztatta meg. Friss és izmos fiatal óriás volt, az életörömtől és a vállalkozó kedvtől sugárzó. Mint egy mohó, nagy szívógép szedte magába az ország gazdasági és kulturális energiáit: de viszont

önmagában olyat produkált, a mi díszé és dicsősége volt az egész országnak.

Nyilvánvaló, hogy a fejlődésnek ez a mértéke már csak azért se remélhető, mert a tápláló energiák termő területe megkisebbedik. A körülöttünk újjá alakuló és megnövekedő országok fővárosai mohó ambícióval fognak mindent elkövetni, hogy nagyra és jelentőségre nőjenek. Az érdek, a becsvágy és a nagyolás is hatásos energiák. Prága már most igyekszik beleszuggerni a világba és magába azt a hivatását, hogy Kelet-Európa centruma legyen. Belgrád és Bukarest is iparkodni fognak nagygyá, kövérré és mutatóssá hizlalni magukat a zsákmányon. Viszont Budapest, úgy, a hogy ma van, elviselhetetlen terhe önmagának. E pillanatban fogyókurára van szüksége, hogy — éhen ne haljon.

A megcsappanás el fog következni. És ha egy ideig kezdetben talán rohamos is lesz, én Budapestet a bedeszklázott ablakú üres nagypaloták városainak: Ferrarának, Sienának bús sorsától nem féltsem. Budapestnek, ha kisebbnek is, lélekszámban, mint mostan, nagyvárosnak kell maradnia. A legnagyobb-nak Európa keletén. Ez óriási nemzeti érdekünk és annál nagyobb érdekünk lesz, mennél erősebb és sűrűbb lesz a nemzetközi érintkezés. A német birodalomba beolvadó Bécs versenye kevésbé lesz nyomasztó. Viszont Budapest nagyvárosi készsége teljesítő erejében és intézményeiben akkora, a melyekhez foghatót Moszkváig és Konstantinápolyig egyetlen város se tud produkálni és hosszú évtizedek megfeszített munkája kell ahhoz, hogy csak meg is közelíthesse. Ezt az előnyt az egész ország érdekében meg kell óvni, táplálni és fejleszteni kell, úgy kell ápolni, mint a magyar jövő földjét, a mely nekünk terem. Szöllösi Zsigmond.

BÖHM VILMOS HADÜGYMINISZTER BESZÉL A HONVÉDEKHEZ.

POGÁNY JÓZSEF KORMÁNYBIZTOS BESZÉDET INTÉZ AZ INDULÓKHOZ.

AZ I-ES HONVÉDEK MENETZÁSZLÓALJÁNAK INDULÁSA SALCÓTARJÁNBA.